

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1896, kl. 6 e. m.

Betänkande, angående vissa ännu oafgjorda delar af tullbevillningen.
(1:a A.)

Sedan utskottet i sitt betänkande n:o 13 yttrat sig rörande gjorda framställningar om ändringar i gällande tullsatser å lifsmedel, får utskottet nu afgifva yttrande angående den del af tullbevillningen, som omfattar de s. k. industritullarne, i den mån förslag till ändringar deri blifvit till utskottets behandling hänvisade.

Förslag i sistnämnda afseende innefattas i följande motioner, nemligen: inom Första Kammaren väckta:

n:o 7, af herr *J. F. Wester*, om ändring af tullen å tagel;

n:o 28, af herr *C. O. Bergman*, angående tull å superfosfat;

n:o 40, af herr *P. M. Söderberg*, angående höjning af tullen å tillpelsverk ej hänförliga, beredda hudar och skinn äfvensom å vissa slags skodon; och

n:o 44, af herr *L. W. Bergström*, om tull å vissa produkter af blyindustrien;

samt inom Andra Kammaren väckta:

n:o 104, af herr friherre *W. G. von Schwerin*, angående nedsättning af tullen å jäst;

n:o 152, af herr *Aug. Peterson* i Hasselstad, angående höjning af tullen å dynamit och vissa andra sprängämnen;

n:o 164, af herr *Aug. Wijkander*, angående tullfrihet för tack- och barlastjern samt skrot m. m.; och

n:o 177, af herr *Ivar Månsson*, angående ändring i tulltaxan i fråga om paraplyställningar och käppar.

Herr *Bergman* föreslår i sin ofvanberörda motion, att *superfosfat*, som icke äro att hänföra till råmaterialier, måtte beläggas med en tullafgift af 50 öre per 100 kilogram, eller, om denna norm icke kunde anses lämplig, af vissa procent i förhållande till varans värde.

Till stöd för detta yrkande anför motionären, efter en erinran, hurusom superfosfatfabrikationen hittills fått vara i saknad af det tullskydd, hvaraf industrien i allmänhet kommit i åtnjutande, att det utländska fabriikatet icke blott ofta vore af underhaltig beskaffenhet, utan stundom

innehölle för växtligheten rent af skadliga ämnen, särskildt arsenik, förhållanden, hvilka för köparen vore så godt som omöjligt att kontrollera och hvilka skulle blifva så mycket farligare, om den svenska superfosfatfabrikationen, hvars produkter i allmänhet vore vida öfverlägsna de utländska, genom konkurrensen från utlandet undertrycktes; tilläggande motionären, att, ehuru väl detta under den närmaste tiden icke vore att befara, konkurrensen från utlandet dock redan vore så stark, att, om den samma finge obehindradt fortgå, det lätt kunde hända, att de svenska fabrikerierna nödgades efter hand upphöra med sin tillverkning, hvarvid den kontroll å den utländska varan, som af dem nu utöfvades, bortföle, samt att farhågan att ifrågakvarande, för jordbruket nödvändiga ämnen genom åsättande af tull skulle fördyras saknade berättigande, då de inhemska fabrikerierna genom tullskyddets införande skulle erhålla en ökad afsättning och billigare försäljningskostnader samt på grund här af efter all sannolikhet blifva i stånd att sälja sina varor lika billigt som nu, om ej billigare.

Myckenheten och värdet af in- och utförseln af superfosfat under de senaste fem åren, för hvilka fullständiga uppgifter föreligga, inhemtas af följande tabell:

År.	Införsel.		Utförsel.	
	Kg.	Värde kr.	Kg.	Värde kr.
1890.....	19,355,057	1,645,180	666,031	66,603
1891.....	16,995,884	1,444,650	547,513	54,751
1892.....	23,253,072	1,395,184	276,068	16,564
1893.....	11,965,429	658,099	281,923	15,506
1894.....	14,569,065	801,299	104,651	5,756

Tillverkningen inom landet af superfosfat kan ej uppgifvas, då i den officiella statistiken superfosfat äro sammanförda med öfriga slag af gödningsämnen.

Med anslutning till den af 1888 års tullkomité uttalade åsigt om lämpligheten af tull å superfosfat, föreslog Kongl. Maj:t vid 1892 års lagtima riksdag en tull af 25 öre per 100 kilogram å ifrågakvarande artikel. Bevillningsutskottet afstyrkte emellertid den kongl. propositionen i denna del, härvid stödande sig på de skäl, som mot tullen uttalats dels af en reservant i komitén, dels ock af de embetsverk, till hvilka komiténs förslag för granskning öfverlemnats. Riksdagens beslut utföll också i enlighet med utskottets afstyrkande hemställan.

De skäl, som anförts mot tull å ifrågakvarande artikel, äro hufvudsakligen dels betänkligheten att å ett för jordbruksnäringen i högsta grad gagneligt och i stor mängd användt ämne, hvilket i väsentlig mån

bidrager till jordens ökade kultur, åstadkomma en prisförhöjning icke blott direkt genom tullen, utan ock indirekt genom de af tullbehandlingen för-
anledda vägnings- och transportkostnader, dels ock svårigheten att vid tull-
behandlingen skilja superfosfat, som är ett mineraliskt fosforsyrehaltigt
gödningsämne, behandladt med svafvelsyra, från andra slag af gödningsämnen.

Dessa skäl synas utskottet ega full giltighet; och då dessutom, såsom
af ofvanstående tabell framgår, införseln af superfosfat synes vara i af-
tagande, får utskottet hemställa,

1:o) att herr Bergmans ifrågavarande motion icke
måtte af Riksdagen bifallas.

I sin ofvan omförmälda motion föreslår herr *Söderberg*, bland annat, *Hudar och skinn.*
att tullen å *sulläder* och *bindsulläder* måtte höjas till 40 öre per kilogram
samt å *andra slag af beredda, till pelsverk ej hänförliga hudar och skinn*
till 65 öre per kilogram.

Tullen å *sulläder* utgick till och med år 1857 med 37,5 öre per
skålpund (= 88,2 öre per kilogram). Nämnda år nedsattes tullen till 25
öre per skålpund och derefter, i sammanhang med franska handelstrakta-
tens afslutande, först till 15 öre och sedermera till 10 öre per skålpund
(= 35,3 öre och 23,5 öre per kilogram). År 1875 nedsattes densamma
ytterligare till 6 öre skålpundet (= 14,1 öre per kilogram). Sedan år 1886
utgår tullen å samma vara med 24 öre per kilogram. Tullen å andra
slags beredda, till pelsverk ej hänförliga hudar och skinn, som till och
med år 1857 utgick med 75 öre per skålpund (= 1 kr. 76 öre per kilo-
gram), nedsattes sistnämnda år till 40 öre per skålpund (= 94 öre per
kilogram) samt derefter först till 30 öre och sedan till 20 öre per skål-
pund. Från och med den 16 maj 1882 har tullen å sistberörda varuslag
utgått med 47 öre per kilogram. — De af motionären påyrkade tullsats-
serna äro desamma som Kongl. Maj:t, i anslutning till 1888 års tullkomités
mening, vid 1892 års lagtima riksdag föreslagit. Den kongl. propositionen blef,
rörande nu ifrågavarande artiklar, af nämnda Riksdag afslagen. Sedermera
hafva af enskilde motionärer yrkanden af enahanda innebörd framställts vid
riksdagarne under åren 1893—1895, hvilka yrkanden dock alltid afslagits, år
1895 dock endast med en ringa röstöfvervigt, nemligen 186 röster mot 180.

Till belysande af frågan om läderindustriens ställning i vårt land
under tiden från och med år 1871 får utskottet meddela följande, på grund
af den officiella statistiken uppgjorda tabeller, utvisande för deri angifna
år garfveriernas och deri anstälde arbetares antal, tillverkningens storlek
och värde afvensom in- och utförseln af lithörande varor:

År.	Antal fabriker.	Antal arbetare.	Tillverknin gen		
			S u l l ä d e r.		
			Quantitet.		Värde.
			Kilogram.	+ Stycken.	Kronor.
1871	687	1705	948,222	12,406	3,127,912
1872	685	1845	947,521	14,353	3,472,456
1873	693	1998	897,301	12,662	3,302,053
1874	684	2009	925,799	13,085	3,522,171
1875	647	1925	943,826	8,190	3,361,730
1876	667	1936	779,604	6,455	2,803,142
1877	670	1918	680,608	4,806	2,261,064
1878	676	1729	625,905	2,728	1,958,857
1879	665	1675	442,891	3,147	1,399,092
1880	654	1678	540,367	2,395	1,631,143
1881	667	1769	513,275	2,134	1,545,106
1882	671	1765	640,481	2,830	1,910,677
1883	663	1651	524,181	1,392	1,577,737
1884	657	1583	272,312	980	778,444
1885	632	1655	519,804	896	1,511,850
1886	643	1689	360,903	1,000	986,546
1887	625	1648	444,776	620	1,205,992
1888	619	1629	380,754	3,330	1,008,231
1889	603	1663	514,321	2,690	1,200,255
1890	600	1703	354,734	11,255	1,012,867
1891	598	1768	649,742	17,365	1,710,418
1892	579	1736	516,418	9,445	1,353,102
1893	571	1764	439,708	9,955	1,193,277

¹ Anledningen till att för åren 1892—1893 i denna kolumn upptagna belopp icke öfverensstatistiska tabellerna särskildt upptagits s. k. beredningslön, hvilken här inberäknats.

vid läderfabrikerna.						Hela tillverkningen. ¹
Smorläder.			Hudar och skinn.			
Quantitet.		Värde.	Quantitet.		Värde.	
Kilogram. + Stycken.		Kronor.	Kilogram. + Stycken.		Kronor.	Kronor.
272,862	12,745	1,074,827	123,498	495,315	1,427,721	5,630,460
310,423	16,853	1,365,250	293,782	479,226	2,069,074	6,906,780
327,736	38,299	1,759,133	316,708	549,158	2,787,189	7,848,375
479,432	19,646	2,107,784	209,395	600,655	2,727,637	8,357,592
333,761	12,873	1,487,116	269,141	578,846	2,614,498	7,463,344
306,696	10,539	1,314,152	446,764	557,347	2,924,779	7,042,073
309,352	4,757	1,113,384	433,560	580,773	2,809,318	6,183,766
282,822	2,899	920,029	438,655	522,015	2,540,053	5,418,939
283,757	3,674	926,800	413,156	512,735	2,622,143	4,948,035
261,989	2,672	815,915	417,640	502,245	2,341,631	4,788,689
235,849	3,777	775,013	421,835	533,851	2,895,859	5,215,978
246,613	3,766	811,467	408,552	515,793	2,661,938	5,384,082
208,564	1,660	634,190	510,695	460,250	3,016,957	5,228,884
197,466	2,675	627,167	533,378	552,910	3,809,244	5,214,855
219,916	3,117	696,540	442,197	497,584	2,673,228	4,881,618
233,034	3,080	693,688	519,677	545,180	3,432,606	5,112,840
233,928	2,906	656,222	408,356	557,654	3,237,289	5,099,503
219,627	2,845	595,277	372,358	532,389	3,354,312	4,957,820
157,273	3,588	424,923	594,504	475,824	3,655,065	5,280,243
124,210	6,702	412,434	374,234	480,951	3,818,654	5,243,955
298,523	17,040	824,089	424,698	224,336	3,147,678	5,682,185
229,531	7,010	599,107	573,860	270,458	3,088,635	5,494,881
245,532	23,857	743,991	567,162	264,786	3,009,573	5,509,668

stämma med summorna af beloppen i föregående värdekolumner är den, att för nämnda år i de

År.	In- och utförsel af sulläder m. m.			
	I n f ö r s e l.		U t f ö r s e l.	
	Kilogram.	Kronor.	Kilogram.	Kronor.
1871	242,632	570,796	5,618	13,216
1872	486,115	1,143,596	3,091	7,272
1873	954,237	2,244,863	737	1,734
1874	823,571	2,034,340	1,189	2,796
1875	706,498	2,409,972	4,094	9,631
1876	1,444,883	3,535,082	3,950	9,292
1877	1,320,286	3,230,240	8,265	19,443
1878	1,514,963	3,492,701	13,049	30,698
1879	1,540,451	3,950,097	13,757	38,837
1880	1,683,125	4,315,948	7,861	22,192
1881	1,611,955	3,546,301	15,690	39,225
1882	2,065,773	4,544,701	5,799	14,498
1883	1,988,656	4,375,043	3,754	9,385
1884	1,977,987	4,054,873	9,907	24,768
1885	2,483,635	5,091,452	5,740	14,350
1886	1,456,677	3,000,755	2,945	7,363
1887	2,000,768	4,121,582	1,894	4,735
1888	2,053,170	4,229,530	2,473	6,183
1889	2,273,864	4,684,160	4,153	10,383
1890	2,304,590	3,364,701	6,270	15,675
1891	2,350,537	3,079,203	12,675	31,688
1892	2,128,917	2,682,435	12,755	16,071
1893	2,287,679	2,882,476	18,848	23,748
1894	2,755,895	3,444,869	4,961	6,202
1895	—	—	—	—

In- och utförsel af andra slags beredda hudar och skinn.				In- och utförsel af oberedda hudar och skinn.			
Införsel.		Utförsel.		Införsel.		Utförsel.	
Kilogram.	Kronor.	Kilogram.	Kronor.	Kilogram.	Kronor.	Kilogram.	Kronor.
64,179	754,910	2,191	25,775	3,533,274	5,957,282	438,593	739,491
88,559	1,041,685	1,884	22,160	5,176,405	9,133,200	638,762	601,080
104,873	1,233,575	1,301	15,300	4,120,049	6,784,750	705,754	581,105
142,887	1,680,720	878	10,325	2,803,334	5,012,124	889,684	753,480
121,357	1,427,475	2,743	32,270	2,664,674	4,826,899	695,509	572,670
141,891	1,669,010	5,306	62,410	2,171,458	3,575,880	401,654	283,470
172,412	2,028,010	6,521	76,700	1,892,098	2,670,720	579,209	340,650
127,304	1,497,430	7,364	86,625	2,186,378	3,086,100	781,162	459,425
131,300	1,544,430	7,555	88,870	1,542,601	2,177,400	1,331,508	939,720
162,845	1,915,485	8,039	94,560	2,321,000	3,276,120	1,336,651	943,350
175,385	2,104,620	1,168	14,016	2,501,689	3,752,534	1,296,632	687,215
193,838	2,326,056	2,458	29,496	2,721,717	4,082,576	1,310,451	694,539
221,559	2,658,708	4,941	59,292	2,526,255	3,789,383	1,350,088	715,547
207,167	2,486,004	7,180	86,160	2,152,981	3,229,472	1,344,961	712,829
223,993	2,687,916	4,330	51,960	2,421,422	3,632,133	1,587,357	952,414
212,195	2,546,340	3,844	46,128	2,296,966	2,411,814	1,803,992	1,082,395
231,984	2,783,808	3,167	38,004	2,123,342	2,229,509	2,186,174	1,311,704
267,693	3,212,316	4,282	51,384	3,155,394	3,313,164	1,762,126	1,057,276
309,427	3,713,124	7,239	86,868	3,060,387	3,213,406	1,513,937	908,362
317,543	3,810,516	5,631	67,572	3,788,067	3,788,067	1,724,861	1,121,160
316,196	3,794,352	9,038	108,456	3,821,447	3,248,230	1,869,729	1,215,324
333,677	3,649,816	5,564	55,640	2,753,104	2,064,828	1,648,401	824,201
421,409	4,214,090	7,318	73,180	2,340,102	1,755,077	1,851,843	925,922
509,396	2,546,980	12,823	64,115	3,205,696	2,404,272	2,067,317	826,927
—	—	—	—	3,237,000	—	2,646,000	—

Under det att tillverkningsvärdet vid landets samtliga fabriker af alla slag stigit från 105,235,595 kronor år 1871 till 350,436,982 kronor år 1893, från hvilken sistnämnda summa dock bör för jemförelsens skull afgå sammanlagda tillverkningsvärdet vid åtskilliga i 1871 års statistik ej redovisade fabriksklasser såsom bränvinsbrännerier m. fl., utgörande 54,572,093 kronor, har, på sätt ofvanstående tabeller utvisa, tillverkningen af läder, oaktadt det allt jemt växande behovet af denna vara, icke blott icke ökats, utan, synnerligast i fråga om så viktiga varor som sulläder och smorläder, högst betydligt minskats, under det att samtidigt införseln tiodubblats och utförseln fortfarande saknar betydenhet. Under samma tid har utförseln af oberedda hudar mer än sexdubblats, hvaremot införseln deraf på det hela taget minskats. Då härtill kommer, att, såsom af de å annat ställe i detta betänkande intagna statistiska uppgifter framgår, en icke obetydlig kvantitet läder införes bearbetadt såsom färdiggjorda skodon, samt införseln af sådan vara under senare tider vunnit en särdeles stor omfattning, synes det utskottet tydligt, att garfverihandteringen i Sverige arbetar under trycket af en öfvermäktig utländsk konkurrens. Såsom af de statistiska uppgifterna framgår, har också antalet garfverier under åren 1871—1893 år från år minskats. Sistnämnda år utgjorde de i gång varande garfveriernas antal 571 med ett sammanlagdt tillverkningsvärde af 5,509,668 kronor, hvilket i medeltal för hvarje garfveri utgör ungefär 9,650 kronor. Af dessa siffror framgår att, då blott ett fåtal garfverier tillhöra storindustrien, det vida öfvervägande antalet tillhör de i liten skala drifna handtverkerierna. Att i synnerhet för dessa konkurrensen med de stora utländska garfverierna, särskildt de amerikanska, hvilka, på grund af billigare råvaror och garfämne samt genom användandet i större skala af snabbare metoder, arbeta under ojämförligt gynnsammare produktionsvilkor, måste verka tryckande, för att icke säga ruinerande, är enligt utskottets åsigt uppenbart; och det måste vara så mycket viktigare att söka råda bot härför, som det medelst snällgarfning beredda lädret icke kan i fråga om godhet och hållbarhet mäta sig med det enligt äldre metoder framställda. Visserligen har, särskildt under sistlidet år, priserna å läder stigit; men, utom det att denna höjning endast varit af tillfällig natur, hvilket redan visat sig hafva varit fallet, i det att läderpriserna numera åter sjunkit, så att de äro föga högre än då prisstegringen inträdde, motverkas den fördel, garfverierna af densamma skulle kunnat draga, af den samtidigt inträffade prisstegringen å råvaran, oberedda hudar, i följd hvaraf endast de garfverier, som vid prisstegringen å läder voro i besittning af större förråd hudar, haft egentlig vinst af densamma, hvaremot de andra i stället nödgats till högre pris inköpa råvaran för att vid densammas utbudande i förädlad form måhända finna en återgång till lägre läderpris hafva inträdt.

Den bekymmersamma ställning, hvari garfverihandteringen och dermed sammanhängande näringar här i landet befinna sig, har vid mångfaldiga tillfällen framhållits af dessa näringars idkare. Särskildt innevarande år hafva synnerligen beaktansvärda klagomål framförts, i det till utskottet öfverlemnats en, af tillsammans 533 personer, till största delen garfvare, läderhandlande eller skomakare, undertecknad skrifvelse, i hvilken, på grund af de ogynsamma konjunkturerna för ifrågavarande näringar, ökad tullskydd för desamma yrkas.

Då det synes utskottet synnerligen angeläget, att en så viktig näring som läderhandteringen inom landet uppehålles och i möjligaste mån skyddas mot verkningarna af en allt mer växande utländsk konkurrens, samt detta mål bör kunna vinnas medelst åsättande af högre tullsats, och de af motionären föreslagna synas vara för ändamålet lämpliga, får utskottet hemställa,

2:o) att Riksdagen, med bifall till herr Söderbergs förevarande motion, i hvad densamma afser nu ifrågavarande varuslag, måtte besluta:

a) att tullsatsen för *sulläder och bindsulläder* skall höjas till 40 öre per kilogram; samt

b) att tullsatsen för *Hudar och Skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag*, skall höjas till 65 öre per kilogram.

Beträffande artikeln *här* innehåller gällande tulltaxa följande bestämmelser:

Här.

Här:

tagel.....	1 kilogram 20 öre
andra slag, ej specificerade.....	— — — <i>fria.</i>

Herr *Wester* har i sin ofvan omförmälda motion anfört följande:

»Då vid förlidet års riksdag denna kammare med 67 röster emot 40 afslog en väckt motion om ändring af tullen å tagel, så anfördes såsom skäl härför, att om vi bättre bearbetade det svenska taglet, skulle det med lätthet kunna konkurrera med det utländska. Huru oriktig en sådan uppfattning är, torde framgå af följande jemförande kalkyl öfver tillverkningskostnaden för förädlad vara i vårt land och i våra grannland Tyskland och Norge.

1:o) Den svenske fabrikanten betalar 100 kg. råvara		
à kronor 1,40 pr kg.	kronor	140: —
Arbetspenningar cirka	»	14: 50
Tull för råvaran à 20 öre pr kg.	»	20: —
	kronor	174: 50
Afgår under bearbetningen 40 %, återstår 60 kg.		
tagel, pris pr kg. kronor 2,91	»	174: 60
2:o) Den tyske fabrikanten betalar 100 kg. råvara		
à kronor 1,40 pr kg.	kronor	140: —
Arbetspenningar cirka	»	14: 50
	kronor	154: 50
Afgår under bearbetningen 40 %, återstår 60 kg.		
tagel, pris pr kg. kronor 2,57½	»	154: 50
3:o) Den norske fabrikanten betalar 100 kg. råvara		
à kronor 1,40 pr kg.	kronor	140: —
Arbetspenningar cirka	»	14: 50
	kronor	154: 50
Afgår under bearbetningen 40 %, återstår 60 kg.		
tagel, pris pr kg. kronor 2,57½	»	154: 50

Alltså ställer sig, enligt ofvanstående kalkyl, priset på förtulladt och beredt tagel i *Sverige* för den svenske fabrikantens vara
pr kg. kronor 2,91

den tyske fabrikantens vara pr kg. » 2,57½
importtull till *Sverige* pr kg. » 0,20

kronor 2,77½

den norske fabrikantens vara pr kg. kronor 2,57½,

hvaraf framgår, att den svenske fabrikanten betalar i tull pr kg. 33 1/2 öre, den tyske 20 öre och den norske ingenting. Här af finner man, att konkurrensen med den utländske fabrikanten under nuvarande förhållanden är omöjlig. Det finnes många här i landet, som hafva full kännedom om hemligheten för råvarans beredning, och skulle snart nog flera fabriker uppstå, derest tullen för den förädlade varan vore jemförelsevis högre än

tullen å råvaran, ty den svenske fabrikanten måste, trots 20 öres tull å råvaran, vända sig till utlandet för att erhålla en del råvara, beroende derpå, att vår allmoges icke kommit till insigt om råvarans värde och sålunda tillvaratager den så som bort ske, enär någon större efterfrågan gifvetvis icke kan förefinnas, så länge nuvarande tullsatser motverka en lönande svensk tagelindustri.

Det är i allmänhet orimligt att sätta samma tull på råvaran som på den färdiga produkten, men detta får desto större inverkan, då det gäller en vara, der ända till 40 % bortgår under bearbetningen och förädlingen; tagelindustrien har därför, oaktadt den är en för vårt land så naturlig näring, som icke kräver några stora anläggningskostnader eller dyrbara maskiner, fört en tynande tillvaro vid sidan af den utländska konkurrensen.

Vi se, huru tagelindustrien utvecklar sig i andra länder. Så skrifer t. ex. en fabrikant från Kitzingen (Bayern), att tillverkningen per vecka är ungefär 12,000 kg., och då endast i Hamburg, Bremen och Hannover finnas 10 tagelspinnerier, kan man här af finna, hvilken ofantligt stor affär denna branch är. Denna industri är värd att omhuldas äfven ifrån den synpunkten, att den ofta lemnar arbetsförtjenst och utkomst åt den fattigaste och svagaste delen af landets befolkning.»

På grund af det sålunda anförda föreslår motionären:

»att Riksdagen ville besluta följande förändrade lydelse af n:o 224 och n:o 225 uti vår nuvarande tulltaxa:

H å r:

Tagel, spunnet.....	pr kg.	50 öre,
Oarbetadt	»	20 »
Andra slag: tagel, spunnet, äfven sådant inblandadt med växtfiber.....	»	50 »
Oarbetade fria.»		

Såsom motionären erinrat, blef en under sistlidet år väckt motion om höjning af tullen å spunnet tagel, äfven sådant inblandadt med växtfiber, af Riksdagen afslagen. Bevillningsutskottet, som afstyrkte motionen, anförde såsom skäl härför hufvudsakligen, att den ifrågakvarande förädlingsverksamheten, enligt utskottets förmenande, näppeligen kunde anses vara af beskaffenhet att påkalla något särskildt skydd, samt att dessutom hela importen af tagel uppginge endast till omkring 50,000 kilogram om året.

Hvad utskottet sålunda anfört, synes fortfarande ega giltighet, helst den tillgängliga statistiken icke utvisar någon höjning i införseln af tagel; och hemställer utskottet därför,

3:o) att herr Westers ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Jäst.

Tullsatsen å *jäst*, alla slag, utgör, efter den af sistlidet års Riksdag beslutade förhöjning, för närvarande 25 öre per kilogram.

I sin ofvanberörda motion föreslår herr friherre *von Schwerin*, »att tullsatsen för jäst, alla slag, åter sänkes till sitt förra belopp af 20 öre per kilo; samt att Riksdagen måtte medgifva, att denna tullsats måtte tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kongl. Maj:t bestämmes».

Till stöd för detta yrkande anföres i motionen:

»Den förhöjning af 25 %, som med två rösters öfvervigt i fjor beslöts af Riksdagen i gemensam votering uti tullen på jäst, torde dels vara alldeles onödig för pressjästfabrikerna sjelfva, som redan äro tillräckligt gynnade derigenom, att de få tillverka bränvin hela året om, och dels verkar tryckande på tillverkningen af potatisbränvin, hvilken är och måste förblifva en naturlig och nödvändig näring för vissa magra och sandiga trakter af vårt land. Då dessutom någon ändring i mellanrikslagen icke tyckes komma till stånd med det snaraste, och norsk jäst alltså tills vidare ingår tullfritt till Sverige, så verkar den förhöjda tullen som en ytterligare premiering af den norska varan.

Den omtalade förhöjningen af 5 öre per kilo trädde icke i kraft förr än den 1 januari i år och kan således ännu icke i större grad hafva hunnit skada potatisbrännerierna och kommer ej heller att göra det, om den icke blir bestående någon längre tid.»

Nedanstående, enligt den officiella statistiken uppgjorda tabeller, utvisa för deri angifna år myckenheten och värdet af den i landet tillverkade jästen äfvensom in- och utförseln af sådan vara, hvarvid, i fråga om införseln, särskildt upptagits införseln från Norge och särskildt från Danmark.

År.	Antal fabriker.	Tillverkning kg.	Tillverkningsvärde kronor.
1890.....	3	882,170	537,723
1891.....	5	905,211	656,360
1892.....	10	2,005,785	1,488,349
1893.....	11	2,315,054	1,687,231

År.	I n f ö r s e l i k g.			Utförsel i kg.
	Från Norge.	Från Danmark.	Hela införseln.	
1890.....	1,522	134,189	138,026	2,251
1891.....	18,373	96,169	116,091	4,343
1892.....	29,557	76,439	107,212	1,908
1893.....	49,513	86,498	137,692	1,305
1894.....	84,434	61,308	146,798	15,120

Den allt mer ökade införseln af jäst synes utskottet ådagalägga, att jästfabrikationen inom vårt land har att uthärda en konkurrens från utlandet, särskildt från Danmark och Norge, hvilken, om än den införda kvantiteten icke är särdeles betydande i förhållande till den, som i landet tillverkas, dock utöfvar ett starkt tryck på varans pris. I nämnda länder kan, då omalen spanmål, som utgör det förnämsta råämnet vid jästtillverkningen, i Danmark är tullfri och i Norge belagd med endast en helt obetydlig tullavgift, jäst produceras till billigare pris än i Sverige med de nu gällande tullsatserna å spanmål. Sistlidet års Riksdag har också, på sätt ofvan anmärkts, sökt att åt den svenska jästfabrikationen bereda något förmånligare produktionsvilkor genom att höja tullen å jäst. Det kan visserligen ej förnekas, att, så länge norsk jäst åtnjuter tullfrihet vid införsel till Sverige, tullförhöjningen endast till en del kan medföra den dermed åsyftade verkan; men å ena sidan medför dock förhöjningen ett ökad skydd mot den icke obetydliga importen från Danmark, och å andra sidan

kan möjligen vid den ifrågasatta omarbetningen af mellanrikslagen hänsyn komma att tagas till olägenheterna af den tullfria importen från Norge. — Sedan produkterna af jästindustrien blifvit tullskyddade, har, såsom af ofvan lemnade statistiska uppgifter framgår, denna industri utvecklats sig till en betydande näring. Den under sistlidet år beslutade tullförhöjningen, som motionären nu vill upphäffa, föranleddes fullt konsekvent af den då beslutade tullförhöjningen å råmaterielet, spanmål. Att vidtaga någon åtgärd, hvarigenom det skydd, under hvilket denna näring kunnat utvecklas sig, skulle förminska, anser utskottet därför olämpligt. Då härtill kommer, att den ifrågavarande tullförhöjningen egt bestånd endast sedan början af detta år, och således alltför kort tid förflutit för att verkningarna deraf skulle kunna skönjas, får utskottet hemställa,

4:o) att herr friherre von Schwerins förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Metaller.
(*Bly.*).

Rörande artikeln *bly* och vissa deraf framställda produkter innehåller gällande tulltaxa följande:

Metaller och ej specificerade arbeten deraf:

A. Bly:

oarbetadt, äfvensom skrot	—	<i>fritt.</i>
arbetadt:		
plåt och tråd, äfvensom rör och rördelar	—	<i>fria.</i>
hagel och kulor	1 kilogram	— 10
folier	1 »	— 50
andra arbeten:		
förgyllda eller försilfrade	1 »	1: 50
förnicklade, fernissade, lackerade eller med annan ytbetäckning försedda	1 »	— 75
andra slag	1 »	— 20
<i>Glete</i> eller <i>Silfverglitt</i> , alla slag	—	<i>fritt.</i>

Färger och *Färgningsämnen:*

— — — — —	—	—
blyhvitt, alla slag	1 kilogram	— 05
— — — — —	—	—
andra slag, ej specificerade, oberedda eller beredda	—	<i>fria.</i>

Under sistberörda tulltaxerubrik hänföres bland annat mönja, som alltså åtnjuter tullfrihet.

I sin ofvanberörda motion föreslår herr *Bergström*,

»att Riksdagen för sin del torde besluta följande tullsatser: blyplåt 2 öre, blytråd 10 öre, fönsterbly 15 öre, blyrör och rördelar 5 öre, blyrör och rördelar, öfverdragna med tenn eller annan oädel metall, 6 öre, glete, alla slag, 6 öre, mönja, alla slag, 6 öre, plomber 15 öre, allt per kilo».

Till stöd för dessa yrkanden anför motionären följande:

»Under senare åren hafva svenska bly- och silfvergrufvor råkat i ett svårt läge, hufvudsakligen på grund af det betydliga prisfallet på silfver, som gjort, att man icke längre ur våra malmer med ekonomisk vinst kan framställa silfver, utan uteslutande är hänvisad till den vinst, som kan uppstå af blyproduktionen. Äfven blyet har dock varit underkastadt ett prisfall, som gör det så godt som omöjligt att vidare bearbeta sådana grufvor, hvilkas malmer först efter anrikning på mekanisk väg kunna användas till smältning — och dit höra de allra flesta svenska blygrufvor. Landets blyverk äro därför nödsakade att förädla sitt bly i stället för att såsom hittills exportera blyet i oförädlad form till utlandet.

En sådan industri är också för oss så mycket naturligare, som vi hittills importerat hela vårt behof af blyplåt, blyrör, fönsterbly m. m. till en kvantitet af cirka 2,200 tons årligen äfvensom 6—800 tons blyglete och mönja.

För att inom en rimlig tid kunna amortera de kostnader, som äro förenade med anläggningen af förädlingsverk, äro dock dessa blyverk i hög grad i behof af understöd i form af skyddstullar.

Hittills hafva alla produkter af bly varit tullfria med undantag af blyhvitt, som dragit en tull af 5 öre, hagel och kulor 10 öre och folier 50 öre, allt per kilo.

Om nu äfven öfriga blyprodukter och former af förädladt bly åsättes motsvarande tullar, så skulle derigenom ett verksamt skydd beredas den svenska blyindustrien.»

I det af tullkomitén den 24 februari 1891 afgifna betänkande föreslogs tullfrihet för blyplåt och blytråd, en tullafgift af 5 öre per kilogram för rör och rördelar af bly samt för öfriga ifrågavarande artiklar. de nu gällande tullsatser, och anförde komitén såsom skäl för tullfrihet för ofvanförstnämnda varor, att desamma icke inom landet vore föremål för tillverkning och sannolikt icke heller skulle kunna blifva det, då förutsättningar saknades för att en dylik industri här skulle kunna med framgång bedrifvas. Sedan vid 1891 års riksdag tullen å blytråd blifvit afskaffad

upptog Kongl. Maj:t i sitt till 1892 års lagtima Riksdag afgifna förslag till ny tulltaxa hvad komitén i öfrigt rörande artikeln bly föreslagit. Bevillningsutskottet hemställde, att gällande tullfrihet för rör och rördelar af bly måtte bibehållas, samt att den kongl. propositionen, beträffande öfriga ifrågavarande artiklar, måtte godkännas. Såsom skäl för sin förstnämnda hemställan anförde utskottet, att, ehuru förbrukningen af blyrör icke vore stor, sådana rör i allt fall egde användning inom industrien, samt att någon inhemsk tillverkning deraf icke förekomme. Riksdagen godkände hvad utskottet i båda nyss omnämnda hänseenden föreslagit.

Mot motionärens förslag kan den anmärkning göras, att *plomber* och äfven vissa slag af *fönsterbly* i tullbehandlingsafseende hänföras till tulltaxerubriken n:o 372: *Bly*: arbetadt: andra arbeten: andra slag, och sålunda draga en tullafgift af 20 öre per kilogram, eller mera än hvad motionären föreslagit. Hvad angår de öfriga nu tullfria produkter af bly-industrien, för hvilka af motionären tull ifrågasatts, finner utskottet, då desamma äro oumbärliga för flere viktiga, ej tullskyddade industrigrenar, samt beträffande de viktigaste af dem, såsom plåt, tråd och rör, tillverkning deraf inom landet icke förekommer och sannolikt icke heller torde med framgång ännu kunna bedrivas, gällande tullfrihet böra bibehållas. Utskottet hemställer därför,

5:o) att herr Bergströms förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Metaller.
(*Jern och stål.*)

Gällande tulltaxa stadgar för *tack- och barlastjern samt skrot* en tull af 80 öre per 100 kilogram.

I motionen n:o 164 inom Andra Kammaren hemställer herr *Wijkander*, att Riksdagen ville besluta tullfrihet för den i tulltaxan ingående posten »*tack- och barlastjern samt skrot*».

Till stöd för denna hemställan anför motionären:

»Då för ett årtionde sedan allmänt tullskydd skulle beredas de svenska näringarne, var det särskildt en tullsats, nemligen den å *tackjern*, som väckte stora betänkligheter och framkallade skarpa protester äfven från deras sjda, till hvilkas förmenta intresse den skulle införas.

Å *ena* sidan framhöllo de, som yrkade på tull för *tackjern*, huru önskvärdt det vore för den svenska bergshandteringen, att högre pris kunde beredas denna för densamma så viktiga produkt. De medgäfvö, att en sålunda åstadkommen prisstegring på ett för de mekaniska verkstäderna och

gjuterierna nödvändigt råmateriel skulle för detta verka menligt, om och någon motvigt skulle åstadkommas genom åsättande af tull å verkstädernas färdiga produkter. »Då i vårt land de, hvilka frambringa sådana råämnen, äro till antalet betydligt flere än de, hvilka förädla samma ämnen», ansågs det »vid de olika intressenas vägande mot hvarandra, att »verkstädernas intressen, såsom de mindre omfattande, i denna punkt borde vika». Samtidigt förklarade sig ifranne för tackjernstull ej tro på »någon nämnvärd prisstegring» å nämnda vara, då »genom det skydd, tullen beredde, tillverkning af tackjern för gjuteribehof blefve mera lönande och följaktligen ökades. Antagligen blefve gjuterierna i stånd att å den inländska marknaden fylla största delen af sina behof, men samtidigt skulle helt säkert konkurrensen i tillverkningen inom landet åstadkomma, att priset å gjuttackjern ej öfverstege det lägsta belopp, hvartill dylikt jern kunde med fördel här tillverkas». (Bev.-utskottets betänkande n:o 1 vid 1887 års A-riksdag sidd. 30—33).

Å andra sidan framhölls kraftigt det felslut, som låg i denna motivering, och den skada, en sådan tull skulle åstadkomma, hvilken ståndpunkt särskildt betonades uti ett underdånigt utlåtande, som efter remiss till tekniska högskolan afgafs af öfverdirektören K. Styffe, och inom kamrarna varmt och sakrikt försvarades af flere med ifrågavarande näringar innerligt förtrogne män, hvaribland flere i öfrigt voro kända såsom bestämde vänner i allmänhet af tullskydd. Under det att Sveriges produktion af tackjern uppgick till 450,000 ton, hvaraf en icke obetydlig del exporterades, belöpte sig importen af tackjern till 20—25 tusen ton och utgjordes uteslutande af gjuttackjern af sådan beskaffenhet, som i Sverige ej producerades eller med ekonomisk fördel kunde produceras, men som landets gjuterier och mekaniska verkstäder ej kunde undvara. Af svenskt tackjern användes cirka 10,000 ton till gjutgods företrädesvis i fall, der större styrka erfordrades och på denna grund den dyrbarare varan kunde motiveras oaktadt de olägenheter, som ur andra synpunkter visade sig. Då sålunda intet smidestackjern importerades, utan sådant i dess ställe exporterades till afsevärd mängd, och priset på den ojemförligt största delen af Sveriges tackjernstillverkning på denna grund ej kunde i ringaste mån påverkas af en pålagd tull, då det importerade engelska kokstillverkade gjuttackjernet ej kunde för vissa ändamål afvaras i landet och då ett liknande gjuttackjern ej hos oss kunde framställas till så billigt pris som det engelska, äfven om dettas pris förhöjdes med en rimlig tull, ansågo tullens motståndare, att det skulle vara ett svårt missgrepp att pålägga en sådan.

Emellertid blef en tackjernstull af 80 öre per 100 kg. år 1892 pålagd i sammanhang med den spanska handelstraktatens utgång. Man förklarade, att denna tull var en af skyddssystemets hörnpelare, och sade sig hoppas, att förutsägelseerna om tullens vanmagt att skapa en svensk gjutjernsindustri af liknande art med den engelska skulle komma på skam.»

Sedan motionären häruppå lemnat uppgift å de mängder tackjern, som under de senare åren tillverkats i Sverige samt införts från och utförts till utlandet, fortsätter motionären:

»Någon minskning i importen har således ej visat sig, utan tvärtom har en ganska tydlig *stegring* egt rum.

Redan af det nu anförda är påtagligt, att den pålagda tullen ej kan hafva verkat till tackjernsprisets höjning. Erfarenheten har ock visat, att någon sådan verkan ingalunda försports. Genom benäget tillmötesgående från en fackmans sida har jag erhållit den uppgiften, att, under det svenskt gjuttackjern under förra hälften af 1892 kostade fritt om bord Mälarehamn cirka 70 kronor per ton, priset tre år senare nedgått till 60 kronor.

De vanligen hit införda engelska tackjernsorterna äro Cleveland n:is 1 och 3, af hvilka det senare är cirka 1—2 kronor billigare per ton. Sammanställa vi nu prisen för svenskt och engelskt gjuttackjern, det senare *med tillagd tull*, visar det sig ock, att en framgångsrik konkurrens ej är möjlig för det förra. Priset å svenskt smidestackjern upptages för jämförelses skull.

	Cleveland n:o 1, ton i svensk hamn. Kr.	Svenskt gjuttackjern fob Mälarehamn. Kr.	Svenskt smidestackjern fob Mälarehamn. Kr.
1892 (före tullen).....	45—47,50	70	60—62,50
» (efter »).....	53	70	60—61,50
1893.....	52—53	67,50—70	57
1894.....	50—51	60—62,50	52,50—53,50
1895 (i början af året).....	49—50	59—60	— —
» (mot slutet af året).....	53—53,50	70	— —.

Ej ens ordinärt svenskt *smidestackjern*, som genom mindre kolåtgång vid tillverkningen ställer sig billigare än gjuttackjern och som under de senaste åren på grund af skarp konkurrens sålts till pris, som knappast betäckt tillverkningskostnaden, kan således i pris täfla med det förtullade utländska gjuttackjernet. Läggas härtill, att de flesta gjuterierna äro belägna i hamnstäderna och att de, som ligga i det inre af landet, till större

delen äro aflägsna från de jernproducerande orterna, så ställer sig härigenom det utländska gjuttackjernet än billigare, jemfördt med det svenska.

Tullens påläggande har icke heller föranledt någon tillverkning af kokstackjern inom landet. Användningen af träkolstackjern för gjutning har enligt sammanstämmande uppgifter från flera större gjuterier ej heller ökats utöfver hvad den förut var. Visserligen har ett par större jernverk sökt uppdrifva en större tillverkning af träkolsgjuttackjern, men måste på grund af tillverkningens dyrhet fordra ett så högt pris för jernet, att det samma rönte föga afsättning och tillverkningen upphörde inom kort.

År 1894 infördes tack- och barlastjern samt skrot till en sammanlagd mängd af 28,443 ton till ett värde af 1,261,000 kronor enligt kommerskollegii skattning. Tullen uppgick till 227,000 kronor eller ungefär 18 % af varans värde. Så viktiga delar af den svenska industrien som gjuterierna och de mekaniska verkstäderna hafva således fått sig pålagd *en extra beskattning af inemot en fjerdedels million om året*, utan att bergsbruket, till hvars förmenta fördel den införts, eller någon annan grupp samhällsmedlemmar haft den ringaste fördel deraf. *Tackjernstullen har verkat såsom en finanstull* under en tid, då öfverskotten i statskassan uppgått till cirka 8 millioner kronor år 1894 och till 14 millioner kronor år 1895 och statsmagterna på denna grund måste anse såsom en oafvislig pligt att, der icke tvingande nödvändighet manade till annat, söka sänka den i hög grad betungande beskattningen.

Det framgår häraf:

att införseln af engelskt tackjern icke minskats genom påläggningen af 1892 års tullsats,

att förbrukningen af svenskt träkolstackjern för gjutning icke efter tullens införande ökats,

att priset på det svenska träkolsgjuttackjernet, som efter liksom före tullens åsättande användts till blandning med det engelska för åstadkommande af starkare gjutgoods, icke stigit, utan tvärtom nedgått i jembredd med annat jern,

att ingen inhemsk tillverkning af koksgjuttackjern uppstått,

att, under det landets tackjernstillverkare icke haft någon som helst nytta af den åsatta tullen, gjuterierna och de mekaniska verkstäderna deremot af densammæ haft väsentlig skada, i det de fått sin råvara fördyrad med tullens hela belopp, uppgående till cirka 18 % af värdet, och sålunda hafva betydligt ökade svårigheter, särskildt att uthärda konkurrensen vid export, samt

att en finanstull å inemot en fjerdedels million sålunda upptagits å gjutgoods, som till största delen måste räknas till de för den stora allmän-

heten nyttiga och nödvändiga artiklarne, under det att statskassan ej varit i behof af en sådan beskattning.»

Enligt den officiella statistiken har tillverkningen samt in- och utförseln af ifrågavarande varuslag under nedannämnda år egt rum i den omfattning, följande tabell utvisar:

År.	Tillverkning af tackjern och direkt från masugn framställt gjutgods.	I n f ö r s e l.		U t f ö r s e l.	
		Tack- och barlastjern.	Skrot.	Tack- och barlastjern.	Skrot.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.
1880.....	405,713	15,972	636	61,585	9,404
1881.....	430,042	16,290	1,346	55,469	1,711
1882.....	398,945	17,443	1,440	55,732	4,765
1883.....	422,627	21,890	841	52,313	5,509
1884.....	430,534	22,643	3,845	54,426	6,400
1885.....	464,737	21,982	4,061	47,527	6,070
1886.....	442,457	22,518	5,019	58,139	11,235
1887.....	456,625	18,071	2,446	49,285	24,363
1888.....	457,052	31,132	2,081	49,099	5,533
1889.....	420,665	24,467	3,058	79,378	21,897
1890.....	456,103	31,389	2,067	60,125	11,479
1891.....	490,913	28,139	2,601	63,096	11,121
1892.....	485,664	32,575	2,173	57,502	24,524
1893.....	453,421	20,782	399	59,836	22,434
1894.....	462,809	27,679	764	67,026	10,376
1895.....	—	31,353	—	85,912	—

Häraf framgår, att efter den år 1892 beslutade tullsatsen å tack- och barlastjern samt skrot, hvilka varor dessförinnan varit tullfria, icke inträdt vare sig någon ökning af den inhemska tackjernstillverkningen eller någon afsevärd minskning i införseln af denna vara.

1892 års bevillningsutskott, som afstyrkte den då framlagda kongl. propositionen om åsättande af de nu gällande tullsatserna å berörda varor,

hänvisade i sitt betänkande till en af ledamoten i 1888 års tullkomité, f. d. öfverdirektören K. Styffe — hvilkens utlåtande jemväl motionären åberopat — afgifven reservation.

Nämnda reservation är af följande lydelse:

»På sätt komiterade omförmält, är det tackjern, som hit importeras, uteslutande gjuttackjern, och af allt det tackjern, som här i landet användes till framställning af gjutgods, är blott en mindre del svenskt, hvilket ensamt, eller i blandning med engelskt, företrädesvis användes till maskindelar och andra föremål, hvartill ett *starkt* material erfordras. Det engelska tackjern, som hit införes, är, hufvudsakligen till följd af sin stora kiselhalt, visserligen svagare än det kiselfattigare och äfven i öfrigt renare svenska, men det är i allmänhet icke blott mera lättflytande, utan ock mycket lättare att efter gjutningen bearbeta, samt har vidare mindre benägenhet att vid gjutningen blifva sprödt, och skulle därför till de flesta gjuteribehof föredragas framför vanligt svenskt gjuttackjern, äfven om prisen å båda vore lika. Af så kiselrikt gjuttackjern som det engelska finnes mig veterligt icke för närvarande i Sverige någon regelbunden tillverkning, och för att utan alltför stor kolåtgång kunna framställa ett sådant, erfordras en mycket hög temperatur hos blästern vid masugnsprocessen, till åstadkommande hvaraf åter behöfvas högst kostsamma varmapparater. Blott 2 svenska jernverk äro nu försedda med dylika apparater, och vid så små tillverkningsbelopp, som våra allra flesta verk ega, kan det alldeles icke löna sig att, ensamt för tillverkning af gjuttackjern, göra så dyrbara anläggningar. En tillverkning af gjuttackjern med så hög kiselhalt, som det engelska har, skulle alltså för närvarande här endast kunna ifrågakomma vid de nämnda 2:ne jernverken; men då träkol är ett vida dyrare bränsle än koks i stenkolsförande länder, måste tillverkningskostnaden för sådant gjuttackjern, ensamt af denna anledning, här alltid komma att blifva mycket högre än i England. Erfarenheten visar ock, att sådant engelskt gjuttackjern, som i Sverige mest användes (Cleveland n:is 1 och 3), i Stockholm oftast ställer sig *mer* än 1 krona billigare per 100 kilogram än svenskt gjuttackjern. Innevarande vinter hafva härstädes prisen per 100 kilogram varit: å svenskt gjuttackjern omkring 7,25 kronor, å Clevelandstäckjern n:o 1 4,75 kronor och å Clevelandstäckjern n:o 3 4,50 kronor, hvadan prisskilnaden per 100 kilogram emellan svenskt gjuttackjern och de nämnda engelska tackjernsorterna uppgått till ej mindre än 2,50 å 2,75 kronor. Äfven med den föreslagna tullen af 1 krona per 100 kilogram skulle alltså svenska tillverkare af gjuttackjern i allmänhet icke kunna ens i Stockholm i pris täfla med det engelska, samt ännu mindre i rikets södra och vestra orter, dit det

mesta engelska tackjernet införes, och dit frakten från våra bergslager är betydligt högre.

Att använda ett så rent och dyrbart bränsle som träkol för tillverkning af gjuttackjern är för öfrigt ett slöseri, och det är för oss vida fördelaktigare att spara våra mycket begränsade tillgångar å träkol till sådana fabriker, som *fordra* ett rent bränsle och bättre betalas på världsmarknaden. Af alla jernfabriker är oförädladt tackjern naturligtvis det billigaste, och med den träkolsmängd, som erfordras till sådant, i fall det skall tillverkas uteslutande med träkol, kunna framställas andra mera förädlade jernvaror af flera gånger högre saluvärde, helst om annat inhemskt eller utländskt bränsle begagnas till de processer, der ett mindre rent bränsle utan olägenhet kan användas.

Huru vida åter det vid en införselstull å tackjern skall löna sig att här anlägga koksasugnar för att tillverka gjuttackjern m. m., beror väsentligen ej blott af *denna* tulls storlek, utan äfven af de tullsatser, hvarmed vissa *andra* jerneffekter, som vid de nya verken skulle kunna framställas, komma att beläggas, samt huru vida dessa tullsatser en längre tid få fortfa, hvilket väl sväriligen läser kunna anläggarna garanteras. En enda koksasugn af nyare konstruktion kan nemligen tillverka mycket mer gjuttackjern, än Sverige nu importerar, hvarför en sådan anläggning ej gerna kan grundas uteslutande på tillverkning af dylikt tackjern. Om emellertid en eller flera koksasugnar skulle komma att anläggas t. ex. vid Oxelösund, hvarifrån ett engelskt bolag, såsom bekant, några år exporterat temligen stora kvantiteter rik och billig jernmalm, finge de förutvarande svenska tillverkarne af gjuttackjern naturligtvis en ny konkurrent, som kanske ensam toge fördelen af tackjernstullen, och denne konkurrent kunde möjligen blifva ett utländskt bolag.

En tackjernstull skulle därför icke kunna gagna den nuvarande svenska jernhandteringens idkare; men den komne säkerligen att medföra en tullen ungefär motsvarande prisstegring å sådant gjuttackjern, som nu hit införes, och derigenom äfven en märkbar prisstegring åtminstone å allt *gröfre* gjutgods, samt vore följaktligen till skada icke blott för våra gjuterier och mekaniska verkstäder, utan äfven för alla andra, som använda gröfre gjutgods.

Af Sveriges hela tackjernstillverkning, som under åren 1884—88 i medeltal uppgick till omkring 450,000 tons årligen, torde föga mer än 2 procent användas till gjutgods, och Sveriges import af tackjern under samma år har icke uppgått till mer än omkring 5 procent af vår tackjernstillverkning. Den nya afsättning för vårt tackjern, som man nu afser att vinna genom en hög tackjernstull, kan således, äfven om det skulle

lyckas att här utestänga allt utländskt tackjern, hvilket alldeles icke är antagligt, icke blifva annat än jemförelsevis obetydlig.

Någon prisförhöjning å smidestackjern kan en tackjernstull icke medföra, enär det utländska tackjernet icke med fördel kan af oss såsom smidestackjern användas, och vi exportera ungefär dubbelt så mycket smidestackjern, som vi importera gjuttackjern. En höjning af priset å smidestackjern skulle dessutom vara mycket ofördelaktig för alla jernbruk, som köpa sådant, och kan icke för vår jernhandtering vara önskvärd i annan händelse, än att priset å *allt* svenskt jern å verldsmarknaden samtidigt stegas.»

De skäl, som sålunda anförts mot tull å tackjern, hvarmed barlastjern och skrot naturligen böra likställas, anser utskottet vara fullt grundade; och har det jemväl, enligt hvad ofvan framhållits, visat sig, att ifrågarvarande tullsats icke medfört den dermed åsyftade verkan.

Utskottet hemställer fördenskull,

6:o) att Riksdagen måtte, med bifall till herr Wijkanders motion, besluta, att tack- och barlastjern samt skrot skola vara tullfria.

I samma motion, n:o 164 inom Andra Kammaren, hemställer herr *Wijkander* vidare, att tullsatserna å de varor, som upptagas under tulltaxerubrikerna n:o 402, gjutna balkar m. m., n:o 403, spisar, ugnar m. m., n:o 404, bord, soffor m. m. och n:o 405, kopiepressar m. m., sättas till de belopp, hvartill de uppingo före 1892 års höjning.

Till stöd för denna hemställan anföres i motionen bland annat:

»I sammanhang med tackjernstullen föreslog 1891 års tulltaxekomité en höjning i tullen å en del gjutgoods af jern för att betäcka i någon mån ökade omkostnader, som af den föreslagna tackjernstullen kunde komma att tillskyndas gjuterierna. Det synes helt naturligt, att vid borttagandet af nyssnämnda tull å tackjern en sänkning borde ega rum af tullsatserna för ifrågavarande slag af gjutgoods, hvarvid jag närmast afser de under tulltaxans rubriker »jern och stål», »gjutna balkar m. m.», »spisar, ugnar m. m.», »bord, soffor m. m.» och »kopiepressar m. m.» upptagna föremål, så mycket mera som äfven här tullhöjningen visat sig snarast verka såsom en finanstull, enär importen varit i stigande efter tullpåläggningen.»

I tulltaxan af den 16 oktober 1891 stadgades under rubriken *jern* och *stål* rörande ifrågavarande artiklar följande tullsatser:

gjutna balkar, kolonner, lyktstolpar, staketer, grafvårdar, eldstadsroster, hållar, lod och vigter.....	1 kilogram	0,01.
spisar, ugnar och kaminer, samt gjutna icke emaljerade, glaserade eller förtenta grytor, pannor och mortlar samt krubbor.....	1 kilogram	0,02.
bord, soffor, stolar, fotskrapor, spottlådor, port- och dörrfyllningar, lyktarmer, press- och strykjern samt alla ej specificerade gjutna artiklar, som äro emaljerade, glaserade eller förtenta.....	1 kilogram	0,08.
kopiepressar, eldredskaps- och paraplyställ, blomsterställningar, trädgårdsurnor, kaffe- och köttqvarnar, fruktskalnings- och andra dylika för hushållsbehof afsedda maskiner.....	1 kilogram	0,15.

År 1892 höjdes tullsatserna å omförmälda varuslag till nu gällande belopp, hvarjemte åtskilliga artiklar öfverflyttades från en till annan af hithörande grupper; och öfverfördes dessa jemte öfriga jern- och stålvaror till rubriken *Metaller*. I enlighet med dessa förändringar erhöi tulltaxan i dessa delar följande lydelse, som fortfarande är gällande:

Metaller och ej specificerade arbeten deraf:

C. *Jern* och *stål*:

gjutna balkar, eldstadsroster, hållar, lod och vigter	1 kilogram	0,02.
spisar, ugnar, kaminer, kolonner, lyktstolpar, staket, grafvårdar samt gjutna, icke med emalj eller annan ytbetäckning försedda grytor, pannor, mortlar, krubbor och afloppstrattar.....	1 kilogram	0,04.
bord, soffor, stolar, fotskrapor, spottlådor, port- och dörrfyllningar, lyktarmer, press- och strykjern samt gjutna, med emalj eller annan ytbetäckning försedda grytor, pannor, mortlar, krubbor och afloppstrattar.....	1 kilogram	0,10.
kopiepressar, eldredskaps- och paraplyställ, blomsterställningar, trädgårdsurnor, kaffe- och köttqvarnar, fruktskalnings- och andra dylika för hushållsbehof afsedda maskiner.....	1 kilogram	0,20.

Då de nu gällande tullsatserna blefvo bestämda icke allenast med hänsyn till den år 1892 beslutade tullen på tackjern, utan hufvudsakligast på grund af den alltjemt ökade införseln af ifrågavarande varor, och då denna införsel fortfarande är i stigande, hemställer utskottet,

7:o) a) att tullsatsen för gjutna balkar, eldstads-roster, hällar, lod och vigter måtte bibehållas oförändrad;

b) att tullsatsen för spisar, ugnar, kaminer, kolonner, lyktstolpar, staket, grafvårdar samt gjutna, icke med emalj eller annan ytbetäckning försedda grytor, pannor, mortlar, krubbor och afloppstrattar måtte bibehållas oförändrad;

c) att tullsatsen för bord, soffor, stolar, fotskrapor, spottlådor, port- och dörrfyllningar, lyktarmar, press- och strykjern samt gjutna, med emalj eller annan ytbetäckning försedda grytor, pannor, mortlar, krubbor och afloppstrattar måtte bibehållas oförändrad; samt

d) att tullsatsen för kopiepressar, eldredskaps- och paraplyställ, blomsterställningar, trädgårdsurnor, kaffe- och köttqvarnar, fruktskalnings- och andra dylika för hushållsbehof afsedda maskiner äfven måtte bibehållas oförändrad.

Herr *Söderberg* har i sin här ofvan delvis behandlade motion jemväl föreslagit, att Riksdagen måtte besluta en tullsats af 2 kronor per kilogram för den i tulltaxan under rubriken *skodon, ej specificerade, andra slag*, omtalade artikel, hvilken för närvarande drager en tullsats af 1 krona per kilogram.

Skodon.

Behovvet af ett verksammare tullskydd för skomakerinäringen har framhållits redan af 1888 års tullkomité, som för *skodon, ej specificerade, andra slag*, föreslog samma tullsats som den nu af motionären påyrkade; och denna tullsats har sedermera föreslagits Riksdagen såväl i Kongl. Maj:ts år 1892 aflåtna proposition med förslag till ny tulltaxa m. m. som i enskilda motioner under de påföljande åren, men hafva dessa förslag, likaväl som de i sammanhang dermed förekommande förslagen om höjning af tullen å till pelsverk ej hänförliga beredda hudar och skinn, städse af Riksdagen afslagits.

Till upplysning i denna fråga torde uppgifterna i nedanstående, på den officiella statistiken grundade tabell vara af betydelse:

År.	Införsel af skodon, andra slag. ¹		Utförsel af skodon, ej specificerade slag.	
	Kg.	Värde i kronor.	Kg.	Värde i kronor.
1860.....	484	—	111	—
1870.....	980	—	910	—
1880.....	15,941	262,507	733	12,068
1885.....	35,591	533,865	2,136	32,040
1890.....	101,323	1,519,845	23,789	356,835
1891.....	110,901	1,663,515	21,165	317,475
1892.....	84,904	1,116,010	17,759	177,590
1893.....	97,767	977,670	23,556	235,560
1894.....	123,105	1,231,050	32,981	329,810

¹ I de uti dessa kolumner upptagna beloppen ingå för åren 1860 och 1870 jemväl skodon med bottnar af trä samt för tiden 1890—²⁰/₆ 1892 såväl nämnda slags skodon som becksöms- och sjöstöflar. Införseln af dessa varuslag har emellertid egt rum i mycket ringa omfattning.

Af ofvanstående tabell framgår, att den utländska konkurrensen är för den inhemska skomakerinäringen särdeles tryckande. Det nuvarande låga tullskyddet å skodon, hvilket enligt tullkomiténs beräkning för vissa slag utgör föga mer än 6 procent af varuvärdet, torde vara alltför otillräckligt häremot, helst som den inhemska tillverkaren af ifrågavarande slags skodon nödgas betala tull åtminstone för den del af de till dylika skodon erforderliga materialierna, som antingen icke alls eller i otillräcklig myckenhet tillverkas inom landet. Tullförhöjning å nu ifrågavarande artikel sammanhänger emellertid med tullen å läder; och som utskottet här ofvan tillstyrkt förhöjning i tullsatsen å sistnämnda artikel, hemställer utskottet,

8:o) att Riksdagen måtte, med bifall till herr Söderbergs motion, i hvad densamma afser tullsatsen för skodon, ej specificerade, andra slag, höja samma tullsats till 2 kronor per kilogram.

I sin ofvanberörda motion har herr *Peterson* föreslagit, att tullen å dynamit och andra sprängämnen, icke hänförliga till s. k. svartkrut, måtte höjas till trettio öre för ett kilogram, samt å röksvagt krut till nittio öre för ett kilogram.

Till stöd för detta yrkande anför motionären följande:

»För bestämmande af tullsatsen å varor vid import från utlandet har förutom annan hänsyn den regeln i allmänhet gjorts gällande, att olika varuslag åsättas en tull, stående någorlunda i förhållande till varornas olika värden.

De många olika slag af krut och sprängämnen, såsom vanligt krut eller s. k. svartkrut samt de dyrbarare röksvaga krutsorterna och nitroglycerinhaltiga sprängämnen, utgöra dock ett undantag från denna allmänna regel. Samtliga dessa till sammansättning, framställningssätt och egenskaper så väsentligt olika varor hänföras nemligen vid tullbehandling oegentligt nog till rubriken »krut och andra sprängämnen», fastän värdet af t. ex. röksvagt krut är tiofaldigt större än af vanligt bergkrut, och draga en tull af tolf öre för ett kilogram.

Såsom bekant äro uppfinningarna af nitroglycerinhaltiga sprängämnen liksom äfven af röksvagt krut jemförelsevis nya och voro icke gjorda vid den tiden, då tullen å krut bestämdes till ett belopp af fem öre för ett skålpund, hvilken tullsats motsvaras af den nu gällande, tolf öre för ett kilogram, hvadan det synes rättvist, att dessa nyare ämnen åsättas särskilda tullsatser med fästadt afseende å den stora olikheten i egenskaper och värde mellan dem och svartkrutet.

En ytterligare anledning att vid tullbehandlingen skilja de nya sprängämnen och det röksvaga krutet från svartkrutet och åsätta dem en proportionel tull, finnes i den omständigheten, att tillverkningen af nitroglycerinhaltiga sprängämnen och röksvagt krut inom landet blifvit underkastad kontroll af särskild yrkesinspektör till vinnande af trygghet för det allmänna, men att det blir särdeles svårt att vinna visshet om huruvida de fordringar, som ställas på det svenska fabrikatet, uppfyllas af det utländska importerade. — Härtill kommer, att de i landet varande åtta fabriksbolagen för dylika tillverkningar ännu icke vunnit afsättning för sina alster till en myckenhet, som motsvaras af anläggningarnas storlek och det deri nedlagda kapitalet, uppgående till kronor 2,612,000.

Under dylika omständigheter finnes ju intet skäl för att underlätta importen af möjligtvis underhålligt utländskt fabrikat genom fortsatt tillämpning af en tullsats, beräknad för det vida billigare svartkrutet.

Måhända är i den omständigheten, att genom ett möjligt förbiseende de i denna motion omnämnda nya tekniska alster icke blifvit upptagna

under särskilda rubriker i nyare tulltaxor, en förklaring att finna deröfver, att de hitintills blifvit hänförda till rubriken »krut och andra sprängämnen»; och det är detta missförhållande motionen afser att rätta.»

Såsom motionären erinrat, äro i gällande tulltaxa samtliga slag af sprängämnen sammanförda under rubriken n:o 322 *Krut* och andra sprängämnen samt belagda med en tullsats af 12 öre per kilogram.

Vid behandlingen af förevarande motion har utskottet ansett nödigt att från sakkunnig person inhemta upplysningar i frågan; och har utskottet därför anmodat professoren A. Werner Cronquist att till utskottet inkomma med uppgift om ej mindre hvilka beståndsdelar ingå i nitroglycerin och dynamit samt i alla de krutsorter, för hvilkas tillverkning nitroglycerin användes, än äfven den ungefärliga proportionen mellan dessa beståndsdelar. I anledning häraf har professoren Cronquist i ämnet afgifvit utlåtande, i hufvudsakliga delar så lydande:

»De vanligare *häftiga* sprängämnen, som tillverkas inom landet, äro *dynamit* af olika slag, *bomullskrut* och »*bellit*», af hvilka de förstnämnda äro nitroglycerinhaltiga. *Röksvaga krut*, som inom landet tillverkas, äro dels »*normalkrut*», dels »*ballistit*» och »*cordit*».

Extra dynamit, express dynamit och Gyttorps dynamit utgöra tillsammans största mängd nitroglycerinsprängämnen, som i landet tillverkas; i 100 kg. ingå:

Nitroglycerin	46 till 55 kg.
Ammoniak-salpeter	30 » 45 »
Pyroxylin	2 » 5 »

För framställning af 100 kg. *nitroglycerin* åtgå, vid rationel drift och omfattande tillverkning:

115 kg. salpetersyra.....	med 2 kr. tull på 100 kg.	2,30
70 » svafvelsyra.....	» 50 öre » » » »	0,35
50 » glycerin.....	110 kr. pr 100 kg. 5 %	2,75
		<hr/>
		5 kr. 40 öre.

Till 100 kg. *pyroxylin*, d. v. s. lågnitrerad cellulosa eller nitrocellulosa, åtgå i medeltal:

180 kg. salpetersyra.....	med 2 kr. tull pr 100 kg.	3,60
100 » svafvelsyra.....	» 50 öre » » » »	0,50
90 » bomull.....	tullfri.	
		<hr/>
		4 kr. 10 öre.

* Under antagande af medeltal i 100 kg. dynamit af 50 kg. nitroglycerin, 3 kg. nitrocellulosa samt 40 kg. ammoniaksalpeter, det sistnämnda dragande 10 öre i tull pr kg., uppgår beloppet, hvartill råämnen i 100 kg. extradynamit eller likartadt sprängämne äro tullbelagda, till 6 kronor 82 öre.

Spränggelatin, som på 100 kg. innehåller 92 kg. nitroglycerin och 8 kg. nitrocellulosa, inrymmer alltså beståndsdelar tullbelagda för 5 kr. 30 öre pr 100 kg.

Vid de mindre fabrikerna torde, genom svårighet att mera fullständigt kunna återvinna vid fabrikationen erhållna restsyror, åtgången af salpetersyra ökas med 20 och 30 kg. för respektive 100 kg. nitroglycerin och 100 kg. pyroxylin, hvarigenom beståndsdelarne i *nitroglycerinsprängämnen* blifva tullbelagda för i rundt tal 7 kr. pr 100 kg.

Bomullskrut, krigsbomullskrut, högnitrerad cellulosa nitreras betydligt högre än de ofvan omförmälda pyroxylin, hvarför syreatgången också är mycket större. Till 100 kg. bomullskrut åtgå

300 kg. salpetersyra.....	med 2 kr. tull pr 100 kg.	6,00
200 » svafvelsyra.....	» 50 öre » » » »	1,00
70 » bomull.....	tullfri.	

7 kronor.

De råämnen, hvaraf bomullskrut tillverkas, äro sålunda belagda med 7 kronor i tull per 100 kg.

Bellit utgöres af vid pass 4 delar ammoniaksalpeter och 1 del binitrobenzol.

För framställning af 100 kg. binitrobenzol erfordras:

55 kg. benzol	tullfri.	
180 » salpetersyra, belagd	med 2 kr. tull pr 100 kg.	3,60
200 » svafvelsyra, »	» 50 öre » » » »	1,00

4,60.

De råämnen, hvaraf 100 kg. bellit framställes, eller 80 kg. ammoniaksalpeter, tullbelagdt med 10 öre pr kg., och 20 kg. binitrobenzol, tullbelagdt med 4,6 öre per kg., torde sålunda draga vid pass 8 kr. 92 öre i tull per 100 kg.

De här i landet tillverkade häftiga sprängämnena innehålla alltså i medeltal för 7 öre pr kg. tullbelagda beståndsdelar.

I afseende å de *röksvaga krutsorterna* kan visserligen ej så specificerad uppgift lemnas som för de häftiga sprängämnen, enär vissa detaljer böra hemlighållas, men det hufvudsakligaste är:

Normalkrut och likartade, som väsentligen bestå af nitrocellulosa, hvilket blifvit bragt i gelatinöst tillstånd med eter, ättiketer eller annan motsvarande vätska.

Till framställning af 100 kg. pyroxylin draga nödiga beståndsdelar, enligt hvad förut blifvit nämndt, 4 kr. 10 öre i tull; för gelatinering af denna massa torde åtgå 20 till 40 kg. af omförmälda lösningsämnen, som äro belagda med 2 kronor i tull pr kg. De råämnen, som erfordras till 100 kg. af denna klass röksvaga krut, äro sålunda belagda med 44 till 84 kronor i tull.

Ballistit och *cordit* utgöras af nitroglycerin i förening med sin lika vikt dels pyroxylin, dels högnitrerad cellulosa, den förra drager 4 kronor 10 öre pr 100 kg. och den högnitrerade 7 kronor i tull, hvartill komma antingen nitronaftalin eller något lösningsmedel eller, mera sällan, bådadera.

En *cordit*, bestående af 47 % nitroglycerin, lika mycket högnitrerad cellulosa samt 6 % dinitronaftalin, hvars pris är 3 kr. pr kg. med 15 procents värdetull, skulle innehålla beståndsdelar tullpliktiga för 8 kr. 34 öre pr 100 kg.

En *ballistit*, bestående af 50 % lågnitrerad cellulosa samt lika mycket nitroglycerin, hvilka bragts i gelatinering med hjälp af eter eller likartad vätska, hvaraf åtgått cirka 40 %, innehåller tulldragande beståndsdelar till belopp af 9 kr. 12 öre pr 100 kg., som, ökad med lösningsmedlets tull 80 kr. pr 100 kg., gifver in summa 84 kronor 75 öre pr 100 kg. *ballistit*.

I *röksvaga kruts* framställning, på sätt den hittills bedrifvits, åtgår alltså material dragande tull från 8 till 84 öre pr kg. sådant krut, eller i medeltal 46 öre pr kg.

Utän att direkt höra till mig lemnade uppdrag, tillåter jag mig dock antyda om ett par i sammanhang med denna stående frågor.

Kommer nemligen en skilnad att göras mellan *svartkrut* och andra — *röksvaga* — krutsorter i afseende å deras tullsats, är önskligt att någon ytterligare benämning tillägges svartkrutet, bäst *salpeterkrut*. Förhållandet är nemligen, att likasom svartkrut grafiteras, så öfverdragas ock flera sorters röksvaga krut med grafit, hvarefter större svårighet erbjudes att med

blotta ögat skilja dem från hvarandra; ordet salpeterkrut påpekar deremot, att salpeter, vare sig kali- eller natron-, i afsevärd myckenhet ingår i krutet, och lemna ett lätt sätt att med vatten skilja dessa krutslag från hvarandra. Svart- eller salpeterkrut upplöses nemligen fullständigt till ett svart slamm, hvaremot de röksvaga krutkornen bibehålla sin form, äfven om någon ringa mängd af krutet upplöses.»

Till upplysning i denna fråga får utskottet lemna följande uppgifter:

År.	Krut och andra sprängämnen.					
	Införsel.		Tullfri införsel för statens behof.		Utförsel.	
	Kilogram.	Kronor.	Kilogram.	Kronor.	Kilogram.	Kronor.
1890.....	33,769	84,423	1,436	—	21,260	53,150
1891.....	49,107	122,768	—	—	61,748	154,370
1892.....	42,385	42,385	10,000	10,000	52,522	52,522
1893.....	31,030	31,030	108,379	108,379	31,502	31,502
1894.....	43,452	43,452	69,620	69,620	37,240	37,240

På de af motionären anförda skäl och i anledning af de uti professoren Cronquists ofvanintagna utlåtande lemnade upplysningar om beståndsdelarne i dynamit och andra dermed jemförliga sprängämnen samt i röksvagt krut, hvilka beståndsdelar för vissa krutslag draga en tull vida öfverstigande den nu för alla slags sprängämnen gällande och i medeltal uppgå, för de s. k. häftiga sprängämnena till 7 öre och för de röksvaga krutsorterna olika för olika slag i medeltal till 46 öre per kilogram, samt då värdet af de ifrågavarande sprängämnena ställer sig betydligt, i vissa fall mer än tio gånger högre än priset för vanligt krut, anser utskottet, att förhöjda tullsatser å nämnda varuslag böra åsättas. Ett skydd, egnadt att befrämja den inhemska tillverkningen af dessa ämnen, synes utskottet vara så mycket mera nödvändigt, som det för landet måste vara af största vikt att i fråga om tillgången på desamma icke stå i beroende af utlandet.

Den omständigheten, att nitroglycerin och dynamit äro svenska uppfinningar, bör, enligt utskottets förmenande, icke heller alldeles lemnas å sido.

Den af professoren Cronquist å det vanliga eller s. k. svartkrutet till skilnad från andra krutsorter föreslagna benämningen salpeterkrut anser utskottet vara lämplig och böra i tulltaxan användas; och torde med iakttagande häraf samtliga slag af krut och sprängämnen böra i tulltaxan upptagas på sätt här nedan föreslås.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

9:o) att Riksdagen ville besluta, att den i tulltaxan under n:o 322 förekommande rubriken *Krut* och andra sprängämnen upptages på följande sätt:

Krut och andra sprängämnen:

vanligt krut, salpeterkrut (s. k.

svartkrut)	1 kilogram 0: 12,
bomullskrut.....	1 kilogram 0: 30,
röksvagt krut	1 kilogram 0: 50,
andra slag	1 kilogram 0: 20.

Anm. Afdrag i vigten göres ej för askar och pappersomslag.

*Paraplyer
och
parasoller.*

Hvad beträffar herr *Månssons* motion angående ändring i tulltaxan i fråga om *paraplyställningar* och *käppar*, har i anledning af sent inkomna upplysningar i ämnet, hvilka påkalla närmare utredning, utskottet funnit sig böra uppskjuta slutliga behandlingen af detta ärende, hvadan utskottet frändeles kommer att meddela utlåtande öfver nämnda motion, hvilket utskottet får

10:o) för Riksdagen anmäla.

Stockholm den 13 april 1896.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

vid *punkten 1:o*) af herrar *Almström, af Burén* och *Swartling*, hvilka anförde:

»Då de af 1888 års bevillningsutskott, 1888 års tullkomité och 1892 års bevillningsutskott anförda skäl för åsättande af tull på superfosfat enligt vårt förmenande fortfarande ega giltighet, anse vi, att bevillningsutskottet bort tillstyrka Riksdagen att på det sätt bifalla herr Bergmans motion, att superfosfat må åsättas en tull af 25 öre per kilogram.»;

vid *punkten 2:o*) af herrar friherre *von Schwerin, Collander, Fredholm, G. Jansson, S. M. Olsson, Lundström* och *Bruhn*, hvilka anförde:

»Höjning i den tull å läder af 24 öre per kg., som åsattes vid 1885 års riksdag, har nu fem år å rad blifvit ifrågasatt och af utskottet för fjerde gången tillstyrkt. Vid 1892 års riksdag afslogs den begärda tullförhöjningen i gemensam omröstning med 182 röster mot 162; vid 1893 års riksdag likaledes med 219 röster mot 140. Vid 1894 års riksdag, då tullförhöjningen afstyrktes af bevillningsutskottet, bifölls utskottets hemställan af begge kamrarna, i den andra utan votering, och vid sistlidet års riksdag föll frågan äfven efter gemensam omröstning.

Då utskottet anför, att de svenska garfverierna särskildt lida af den tryckande och ruinerande konkurrensen från de amerikanska läderfabrikerna, så torde det vara skäl erinra om, att af den quantitet sulläder, 2,755,895 kg., som under 1894 infördes, endast 29,796 kg. kommo från Nordamerikas Förenta stater, men deremot ej mindre än 792,194 kg. från Norge; hufvudquantiteten, 1,853,238 kg., importerades från Englands läderfabrikanter. Huruvida det ställer sig ekonomiskt förmånligare att begagna det enligt äldre metoder dyrare beredda svenska sullädet än det i utlandet medelst snällgarfningsmetoder framställda, torde emellertid den konsumerande allmänheten bättre än utskottet vara i tillfälle att bedöma.

Då de af utskottet förordade högre tullsatserna å läder och å skodon komme att för den konsumerande allmänheten sammanlagdt medföra en *tillökning* i den årliga kostnaden för dessa nödvändighetsvaror af bortåt *en million kronor*, så få vi, med hänvisning i öfrigt till den utförliga reservation i ämnet, som vid förra riksdagen afgafs af ledamöter i bevillningsutskottet från Andra Kammaren, hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herr Söderbergs motion i hvad densamma afser nu ifrågavarande varuslag, måtte besluta:

a) att tullsatsen för *sulläder och bindsulläder* måtte bibehållas vid 24 öre per kilogram; samt

b) att tullsatsen för *Hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag* jemväl måtte bibehållas vid nu gällande belopp eller 47 öre per kilogram.»;

vid *punkten 3:o*) af herrar *Almström, af Burén, Almqvist och Wester*, hvilka anförde:

»Då af motionärens utredning framgår, att till följd af den förlust, som uppstår vid bearbetning af råvaran tagel, denna för närvarande drager en högre tull än den färdiga varan, ett förhållande, som omintetgör hvarje ordnad tagelindustri inom landet, och då den föreslagna högre tullsatsen icke kan inverka på de industrigrenar, der varan användes, få vi yrka bifall till motionen.»;

vid *punkten 4:o*) af herrar friherre *von Schwerin, Collander, Fredholm, G. Jansson, S. M. Olsson, Lundström* och *Bruhn*, hvilka anförde:

»År 1888 beslöt Riksdagen, att pressjäst, som dittills varit tullfri, skulle åsättas en tull af 20 öre per kilogram. Denna tull blef af nästlidet års Riksdag höjd till 25 öre per kilogram. Med denna tullförhöjning afsågs att åt den svenska jästfabrikationen bereda förmånligare produktionsvilkor samt att stegra priset på den inhemska marknaden. Så länge ingen ändring i mellanrikslagen kommit till stånd och norsk jäst alltså införes tullfritt till Sverige, verkar emellertid den förhöjda tullen förnämligast såsom en ytterligare premiering af den norska varan.

En hög tull å jäst inverkar dessutom menligt å tillverkningen af potatisbränvin och innebär onekligen ett gynnande af den ena inhemska näringen på den andras bekostnad, något som alltid måste vara egnadt att framkalla stora betänkligheter.

Under åberopande i öfrigt af den af herr Fredholm vid nästlidet års riksdag afgifna reservation i fråga om tullen å jäst till bevillningsutskottets betänkande n:o 16 (sid. 16) hafva vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen ville besluta att sänka tullsatsen å *jäst*, alla slag, till 20 öre per kilogram.»;

vid *punkten 6:o*) af herrar *Cavalli, Nisser, Weinberg, Stephens, Almström, af Burén, Almqvist, Wester, Tamm* och *Bergström*, hvilka ansett, att utskottets betänkande i denna punkt bort hafva följande lydelse:

»Angående tullen å ifrågavarande varuslag yttrades i motiven till de af 1888 års tullkomité föreslagna ändringar i tulltaxan följande:

»En af de tullsatser, hvilkas lämplighet varit mest omtvistad, är den å *tackjern*. Det *tackjern*, som hit importeras, är uteslutande *gjuttackjern*, och det synes komitén antagligt, att importen deraf skulle, till förmån för inhemska tillverkare af *gjuttackjern* och utan afsevärd olägenhet för landets förädlingsindustri, kunna väsentligen inskränkas. Årliga införseln till Sverige af *tackjern* plägar uppgå till omkring 500,000 centner, under det att till *gjutgoods* här i landet torde kunna antagas åtgå årligen högst 250,000 centner svenskt *tackjern*. För vissa *gjutgoods*artiklar kan visserligen det svenska *gjuttackjern*et, sådant detta hittills blifvit med träkol tillverkad, icke helt och hållet ersätta det i allmänhet mera lättflytande och mera lättarbetade engelska, men till det handels- och maskingjutgoods, som erfordrar ett *starkt* material, bör det vara fördelaktigare att, åtminstone till större delen, använda det renare och starkare svenska *gjuttackjern*et, äfven om priset å detta senare skulle ställa sig något högre än å det engelska. För de flesta maskiner betyder nemligen ett något högre pris å materialet föga, enär priset å sjelfva maskinen hufvudsakligen betingas af det å densamma nedlagda arbetet och per centner sällan understiger 25 kronor men ofta uppgår till 100 kronor och deröfver. Mången gång kan ock det högre materialpriset helt och hållet utjemnas genom minskade dimensioner hos det starkare materialet. En mängd annat *gjutgoods* åter, för hvilket materialets styrka är af mindre vikt, men hvilket fordrar ett lättflytande *tackjern* — och ett sådant kan jemväl af flera svenska malmer framställas — betingar vanligen ett så högt pris (8 till 50 kronor och deröfver per centner), att ett något högre pris å materialet icke är af synnerlig betydelse.

Då således vårt behof af *gjuttackjern* åtminstone till största delen synes kunna tillgodoses genom användning af svenskt *tackjern* och ökade afsättningstillfällen för detta icke kunna vara annat än fördelaktiga för den inhemska jernhandteringen, anser sig komitén böra förorda *tackjern*ets beläggande med tull. Såsom förut är nämndt, är det endast *gjuttackjern*, som hit importeras; men att vid tullbehandlingen göra skillnad mellan *gjuttackjern* och *smidestackjern* är uppenbarligen omöjligt och vore dessutom fullkomligt ändamålslost, enär det ej gerna kan ifrågakomma att hit införa *smidestackjern*. Sverige exporterar vida större mängd *smidestackjern* än det importerar *gjuttackjern*. Tullsatsen bör för att kunna medföra det gagn, som dermed åsyftas, åtminstone vara så hög, att konkurrens jemväl i pris med engelskt *gjuttackjern* här i landet i allmänhet möjliggöres; och har komitén med afseende härå ansett tullsatsen ej böra bestämmas lägre än 1 krona per 100 kilogram, på sätt äfven de tillkallade fackmännen föreslagit.

På grund deraf, att *skrot* har samma betydelse för jernförädlingsindustrien som *tackjern*, bör åsättande af tull å denna senare artikel hafva

till följd afven skrotets beläggande med införselafgift, hvilken med hänsyn till skrotets ringare värde visserligen bör sättas lägre än tackjernstullen men dock icke får alltför mycket understiga denna, på det att icke tullskilnaden måtte föranleda försök till införsel af tackjern under form af skrot. Med afseende å dessa omständigheter har för artikeln skrot i taxeförslaget upptagits en tullsats af 80 öre per 100 kilogram.»

I Kongl. Maj:ts till 1892 års riksdag aflättna proposition med förslag till ny tulltaxa föreslogs, i öfverensstämmelse med hvad Riksdagen redan år 1888 beslutit, att för såväl tack- och barlastjern som skrot skulle upptagas en gemensam tullsats till belopp af 80 öre per 100 kilogram; och detta förslag blef afven af Riksdagen bifallet, hvarefter nämnda tullsats bibehållits oförändrad.

Enligt den officiela statistiken har tillverkningen samt in- och utförseln af omförmälda varuslag under nedannämnda år egt rum i den omfattning följande tabell utvisar:

År.	Tillverkning af tackjern och direkt från masugn framställt gjutgods.	I n f ö r s e l.		U t f ö r s e l.	
		Tack- och barlastjern.	Skrot.	Tack- och barlastjern.	Skrot.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.
1880	405,713	15,972	636	61,585	9,404
1881	430,042	16,290	1,346	55,469	1,711
1882	398,945	17,443	1,440	55,732	4,765
1883	422,627	21,890	841	52,313	5,509
1884	430,534	22,643	3,845	54,426	6,400
1885	464,737	21,982	4,061	47,527	6,070
1886	442,457	22,518	5,019	58,139	11,235
1887	456,625	18,071	2,446	49,285	24,363
1888	457,052	31,132	2,081	49,099	5,533
1889	420,665	24,467	3,058	79,378	21,897
1890	456,103	31,389	2,067	60,125	11,479
1891	490,913	28,139	2,601	63,096	11,121
1892	485,664	32,575	2,173	57,502	24,524
1893	453,421	20,782	399	59,836	22,434
1894	462,809	27,679	764	67,026	10,376
1895	—	31,353	—	85,912	—

På de skäl, som af tullkomitén anförts och hvilka här ofvan intagits, anser utskottet den af 1892 års riksdag beslutade tullsatsen å ifrågavarande artiklar utgöra ett välbehöfligt skydd för den inhemska tillverkningen af gjuttackjern. Om ock, såsom motionären angifver, tillverkningen af tackjern ej ökats, sedan berörda tullsats åsattes, må dock å andra sidan framhållas, dels att utförseln af tackjern stigit rätt betydligt (från 57,502 ton år 1892 till 85,912 ton år 1895), dels ock att tillverkningsvärdet vid gjuterier och mekaniska verkstäder ökats (från 31,098,610 kronor år 1892 till 35,496,600 kronor år 1894). Häraf framgår tydligen, då införseln hållit sig vid ungefär samma storlek, antingen att de rörande tillverkningen under de sista åren uppgifna siffrorna icke äro rigtiga eller, hvad som antagligare är, att före år 1893 ineliggande stora förråd af tackjern derefter blifvit realiserade. På grund af dessa förhållanden hyser utskottet den uppfattningen, att tullen på ett mycket fördelaktigt sätt inverkat på gjutjernstillverkningen. Den ökade kostnad, som genom ifrågavarande tullsats förorsakats de svenska verkstäderna, motväges mer än nog af de tullsatser, som åsatts verkstädernas färdiga produkter.

Utskottet hemställer därför,

att herr Wijkanders motion, i hvad densamma afser *tack-* och *barlastjern* samt *skrot*, icke måtte af Riksdagen bifallas.»;

vid punkten 7:o) af herrar friherre *von Schwerin*, *Collander*, *Fredholm*, *G. Jansson*, *S. M. Olsson*, *Lundström* och *Bruhn*, hvilka anført:

»Då vid 1892 års riksdag tull åsattes tackjern, höjdes i samband dermed tullen å vissa under tulltaxans tariffnummer 402—405 upptagna slag af gjutgoods, hvarjemte åtskilliga artiklar öfverflyttades från en till annan af de under nämnda nummer upptagna grupper och öfverfördes alla dessa grupper jemte öfriga jern- och stålvaror under rubriken *Metaller*.

Då de nuvarande förhöjda tullsatserna å ifrågavarande varor stadgats hufvudsakligen för att derigenom bereda gjuterierna inom landet någon godtgörelse för de ökade omkostnader, som af den samtidigt beslutade tackjernstullen komme att tillskyndas dessa, samt nämnda tullsatser synas oss kunna, derest den af utskottet förordade nedsättningen af tackjernstullen blifver af Riksdagen beslutad, utan skada för svensk industri nedsättas, finna vi oss böra under nämnda förutsättning i hufvudsak biträda motionärens förslag jemväl i denna del. Dock anse vi, att den år 1892 stadgade fördelning af hithörande artiklar inom de särskilda rubrikerna i tulltaxan bör bibehållas.

På dessa grunder hemställes, att Riksdagen ville, med afslag å hvad utskottet i punkten 7:o) af betänkandet föreslagit och med bibehållande af den vid 1892 års riksdag stadgade fördelning af hithörande artiklar, besluta nedsättning i tullsatserna å nedan nämnda varuslag till samma belopp, som för dem äro stadgade i tulltaxan af den 16 oktober 1891, eller

Metaller och ej specificerade arbeten deraf:

C) *Jern* och *Stål*:

gjutna balkar, eldstadsroster, hällar, lod och vigter.....	1 kilogram — 0,01
spisar, ugnar, kaminer, kolonner, lyktstolpar, staket, grafvårdar samt gjutna, icke med emalj eller annan ytbetäckning försedda grytor, pannor, mortlar, krubbor och afloppstrattar.....	1 kilogram — 0,02
bord, soffor, stolar, fotskrapor, spottlådor, port- och dörrfyllningar, lyktarmar, press- och strykjern samt gjutna, med emalj eller annan ytbetäckning försedda grytor, pannor, mortlar, krubbor och afloppstrattar	1 kilogram — 0,08
kopiepressar, eldredeksaps- och paraplyställ, blomsterställningar, trädgårdsurnor, kaffe- och köttqvarnar, fruktskalnings- och andra dylika för hushållsbehof afsedda maskiner.....	1 kilogram — 0,15.»

vid punkten 8:o) af herrar friherre von Schwerin, Collander, Fredholm, G. Jansson, S. M. Olsson, Lundström och Bruhn, hvilka anført:

»Under hänvisning till vår vid punkten 2:o) fogade reservation inskränka vi oss vid denna punkt till att hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herr Söderbergs motion måtte besluta, att tullsatsen å *skodon, ej specificerade, andra slag*, måtte bibehållas vid nu gällande belopp, en krona per kilogram.»

Härjemte har herr grefve *Klingspor* begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af de i punkterna 6:o) och 7:o) omförmälda ärenden, samt herr *Philipson*, att han icke närvarit vid fattandet af utskottets beslut under punkterna 6:o) och 9:o).

R ä t t e l s e

i bevillningsutskottets betänkande n:o 21.

Den af herrar *Almström*, *af Burén* och *Swartling* vid punkten 1:o) i betänkandet afgifna reservation bör hafva följande lydelse:

»Då de af 1888 års bevillningsutskott, 1888 års tullkomité och 1892 års bevillningsutskott anförda skäl för åsättande af tull på superfosfat enligt vårt förmenande fortfarande ega giltighet, anse vi, att bevillningsutskottet bort tillstyrka Riksdagen att på det sätt bifalla herr Bergmans motion, att superfosfat må åsättas en tull af 25 öre per 100 kilogram».